

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 7.05:687(478)(043.2)

BÎZGU TATIANA

**EVOLUȚIA ARTEI VESTIMENTARE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

651.01 – TEORIA ȘI ISTORIA ARTELOR PLASTICE

REZUMATUL
tezei de doctor în arte

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:

MALCOCI Vitalie, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Membrii Comisiei de îndrumare:

BOHANȚOV Alexandru, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

JITARI Victor, doctor în arte, lector universitar

ROCACIUC Victoria, doctor habilitat în arte, conferențiar cercetător

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

CONDRATICOVA Liliana, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, doctor habilitat în istorie, conferențiar cercetător, Academia de Științe a Moldovei – președinte

MALCOCI Vitalie, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova - conducător științific

ROCACIUC Victoria, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural al Ministerului Culturii al Republicii Moldova – membru al comisiei de îndrumare, membru-referent

BUZILĂ Varvara, doctor în filologie, conferențiar universitar în arte vizuale (Istoria culturii și civilizației), șefa Secției etnografie, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală – membru-referent

MOISEI Ludmila, doctor în istorie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” – membru-referent

PLATON Liliana, doctor în studiul artelor și culturologie, conferențiar universitar, Universitatea Tehnică a Moldovei – membru-referent

Susținerea va avea loc la data de 14.11.2025, ora 14.00 în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova pe adresa: MD-2012, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab 52, bir. 212.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a Universității Libere Internaționale din Moldova (<https://ulim.md/doctorat/sustinerea-tezelor-de-doctorat/>) și Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<https://www.anacec.md/>).

Rezumatul a fost expediat la data de 10.10.2025

Secretar științific al Consiliului Științific ULIM:

ROBU Elena, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Conducător științific:

MALCOCI Vitalie, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Autor

BÎZGU Tatiana

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
SINTEZA CAPITOLELOR.....	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	26
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI.....	29
ADNOTARE.....	33
ANNOTATION.....	34

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Artă vestimentară, aflată între funcționalitate și expresivitate artistică, este o manifestare culturală complexă ce reflectă contextul istoric, tehnologic și simbolurile identitare ale fiecărei epoci. Ca ramură a artelor decorative aplicative, oferă un câmp fertil de investigație și impune formularea unor noi direcții științifice adaptate culturii vizuale contemporane. Această artă, cea mai apropiată de om, modelează corpul, afirmă statutul social și mediază relațiile printr-un discurs vizual dinamic. În contextul transformărilor sociale din ultimele decenii, cercetarea evoluției ei în spațiul nostru cultural devine de maximă actualitate, vizând identificarea modelelor și principiilor care asigură continuitatea și inovația.

Evoluția artei vestimentare din Republica Moldova, influențată de curențe stilistice și ideologice succesive, constituie astăzi un subiect central. Redescoperirea patrimoniului textil și integrarea sa în designul contemporan globalizat transformă costumul într-un vector de identitate și rezistență estetică. Noile tehnologii, materialele ecologice și conceptele inovatoare creează premise pentru o dezvoltare sustenabilă și competitivă, capabilă să valorifice unicitatea națională și să plaseze Republica Moldova pe harta designului internațional.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Diverse aspecte ale artei vestimentare practicate în Republica Moldova au beneficiat de atenția cercetătorilor, fiind abordate din perspective istorice, etnografice, artistice și tehnologice. Contribuțiile existente evidențiază specificul vestimentației locale, diversitatea regională și transformările survenite sub impactul schimbărilor sociale, economice și politice. Am elaborat proiectul prezentei teze ca o continuare, mai exact, o dezvoltare a demersului realizat de lucrările teoretice și aplicative care au conturat istoria domeniului. Autori din România, precum A. Nanu¹, C. Oros², O. Horșia și P. Petrescu³ au abordat specificul și codurile culturale ale vestimentației. În Republica Moldova, cercetătorii V. Buzilă⁴, C. Spînu⁵, L. Moisei⁶, A. Tocarciuc⁷, M. Cerașin⁸, T. Bujorean⁹ ș.a. au valorificat patrimoniul

¹ NANU, A. *Artă pe om. Look-ul și înțelesul semnelor vestimentare*. București: Editura COMPANIA, 2001. 206 p.

² OROS, C. *Pagini din istoria costumului*. Cluj-Napoca: Dacia, 1998. 280 p.

³ HORȘIA, O., PETRESCU, P. *Artistic Handicrafts in Romania*. București: Uniunea Centrală a Cooperativelor Mestesugaresti. 1972, 200 p.

⁴ BUZILĂ, V. *Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic*. Ch.: Reclama SA, 2011. 160 p. ș.a.

⁵ SPÎNU, C. *Artă decorativă din RSS Moldovenească: anii 1944-1991*. Ch.: Epigraf, 1999. 560 p.; SPÎNU, C. *Artă decorativă din Republica Moldova*. Ch.: Epigraf, 2023. 488 p.

⁶ MOISEI, L. *Ornamentica țesăturilor tradiționale din Republica Moldova*. Teza de doctor. Chișinău, 2015. 196 p.

⁷ TOCARCIUC, A. *Tradiții și inovații în arta textilelor din Moldova*. Teză de doctor în istorie, UPS „Ion Creangă”, 2024. specialitatea 612.01 „Etnologie”, 325 p.

⁸ CERCAȘIN, M. *Ansamblul vestimentar nupțial din Basarabia și RSS Moldovenească: aspecte etno-istorice*. Teza de doctor. Chișinău, 2025. 232 p.

⁹ BUJOREAN, T. *Coordonate ale dezvoltării costumului popular din Basarabia și RSS Moldovenească*. Teză de doctor în istorie. Specialitatea 612. 01 – Etnologie. Chișinău, 2025. 252 p.

textil, ornamentica tradițională și artele decorative, evidențiind evoluția lor în diverse contexte istorice și sociale. Lucrările lui A. Curteza¹⁰ și C. Brustureanu¹¹ constituie repere teoretice pentru înțelegerea designului vestimentar contemporan. Pornind de la viziunea E. Wilson¹² și J. Entwistle¹³ care explorează dimensiunea cultural-identitară a modei, relația dintre îmbrăcăminte, corp și societate se continuă cu abordările semiotice și istorice ale modei în context global ale J. Craik¹⁴ și V. Steele¹⁵, R. Barthes¹⁶. Sustenabilitatea și inovația tehnologică a domeniului au fost bazate pe conceptele cercetătorilor K. Fletcher¹⁷ și S. Black¹⁸, concentrate pe strategiile pentru reducerea impactului ecologic al industriei textile. Rezultatele științifice cu referire la domeniul abordat, oferite de literatura de specialitate au fost puse în valoare în cadrul cercetării noastre, pentru a crea un cadru ideinic propice de analiză a fenomenologiei artei vestimentare, a proceselor care o guvernează.

Scopul lucrării constă în a investiga din perspectivă interdisciplinară parcursul dezvoltării artei vestimentare din Republica Moldova, și de a determina specificul, amploarea și resorturile ei creative, pentru a releva tendințele care au configurat-o și o proiectează în continuare.

Obiectivele cercetării au fost formulate pentru a atinge scopul propus. Ele constau în:

- identificarea etapelor evolutive ale artei vestimentare din Republica Moldova prin evaluarea formal-stilistică a operelor de referință și analiza influențelor istorice, culturale, economice și sociale;
- examinarea rolului instituțiilor de învățământ și centrelor de inovație (AMTAP, UTM, ZIPHOUSE ș.a.) în formarea noilor generații de creatori;
- evidențierea contribuției principalilor designeri, formatori de opinie și platforme (*Moldova Fashion Days (MFD)*, *Moldovan Brands Runway (MBR)*, *Art Podium*, *ARTCOR* ș.a.) la afirmarea națională și internațională a modei autohtone;
- relevarea influenței globalizării, digitalizării și materialelor ecologice asupra proceselor de creație și practicilor sustenabile;

¹⁰ CURTEZA, A. *Design vestimentar: Noțiuni fundamentale*. Iași: Performantica, 2003. 272 p.

¹¹ BRUSTUREANU, C. *Repere estetice în vestimentație*. Iași: Artes. 2012. 145 p.

¹² WILSON, E. *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2003. 328 p.

¹³ ENTWISTLE, J. *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. 2nd ed. Cambridge: Polity Press, 2015. 247 p.

¹⁴ CRAIK, J. *Fashion: The Key Concepts*. Oxford: Berg Publishers, 2009. 379 p.

¹⁵ STEELE, V. *Paris Fashion: A Cultural History*. Oxford: Berg Publishers, 1998. 327 p.

¹⁶ BARTHE, R. *The Fashion System*. Los Angeles: University of California Press, 1990. 351 p.

¹⁷ FLETCHER, K. *Sustainable Fashion and Textiles: Design Journeys*. Second Edition. London: Routledge, 2014. 288 p.

¹⁸ BLACK, S. *The Sustainable Fashion Handbook*. London: Thames & Hudson, 2012. 352 p.

- valorificarea patrimoniului vestimentar tradițional ca sursă de inspirație și inovație în designul contemporan;
- analiza proceselor de recontextualizare a tradițiilor în colecțiile actuale, ca modalitate de diversificare culturală și consolidare a identității;
- evaluarea rolului expozițiilor, atelierelor, șezătorilor și platformelor culturale în redescoperirea tradițiilor, consolidarea identității și stimularea dialogului interdisciplinar la nivel național și internațional.

Ipoteza de cercetare. Arta vestimentară din Republica Moldova s-a constituit ca fenomen cultural important și evoluează spre recunoaștere internațională prin valorificarea creativă a tuturor resurselor artistice în forme inovatoare și sustenabile, în primul rând, a patrimoniului cultural verificat în timp prin experiența colectivă, în cadrul unor procese catalizate de globalizare, tehnologii emergente și forme cultural-educative. Tradițiile portului popular, reinterpretate ca răspuns la solicitările societății și drept fundament vizual, etic și estetic, devin pivotul unui design autohton competitiv, susținut de instituțiile culturale, mass-media și platforme culturale. Această dinamică, care îmbină tradiția cu inovația și responsabilitatea socială, contribuie simultan la crearea și fortificarea identității, și la un dialog intercultural local, regional și global.

Limitele cronologice și geografice ale cercetării se referă în special la cele trei decenii de existență ale Republicii Moldova a cărei cultură vestimentară este abordată în toată plinătatea structurii sale fenomenologice: moștenire (continuitate), modernitate (adaptarea influențelor), contemporaneitate (valorificarea resurselor naționale vis-à-vis de procesele globalizante). Dar se extinde sporadic, după necesitate, și pe dimensiuni temporale mai adânci, spațiale mai largi, tocmai pentru a explica această bogăție.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Metodologia aplicată în cadrul prezentei teze urmează o abordare interdisciplinară, menită să evidențieze evoluția artei vestimentare din Republica Moldova de la obținerea independenței (1991) până în prezent. Structura domeniului este definită prin *trei vectori*: (1) *orientat spre provocările internaționale* – segment dinamic, conectat la tendințele globale; (2) *orientat spre simbioza stilului etno* – integrarea rafinamentului local în exigențe internaționale; (3) *ancorat în valorificarea modelelor tradiționale* – promovat de exponenți ai școlii naționale și creatori independenți. Aceste direcții generează creații adresate diverselor segmente sociale, într-o încadrare simultană în orizonturi culturale naționale și internaționale.

Având în vedere complexitatea subiectului, demersul științific se fundamentează pe o ierarhie de metode, organizată conform etapelor propuse de E. Panofsky¹⁹, și adaptată specificului artei vestimentare din Republica Moldova, completată de structura teoretică și aplicativă formulată de V. Rocaciuc²⁰. Analiza istorică (nivel pre-iconografic) a permis reconstrucția etapelor evolutive și contextualizarea acestora în raport cu tendințele europene și internaționale. Metoda etnografică (nivel iconografic), sprijinită de interviuri semi-structurate cu designeri, artiști și meșteri populari, a facilitat interpretarea codurilor simbolice și a modelelor culturale. Studiile de caz asupra unor designeri și branduri au permis lectura iconologică a creațiilor contemporane, tratate ca expresii ale mentalului colectiv și ale unei viziuni culturale specifice²¹.

Analiza de conținut a monografiilor, articolelor științifice, cataloagelor și surselor online a fost completată de observația participativă la evenimente de profil și platforme educaționale, ceea ce a facilitat surprinderea tendințelor actuale și a impactului lor social. Integrarea metodelor istorice și comparative, a interviului, a cercetării etnografice, a studiilor de caz, a analizei iconografice și semiotice oferă o perspectivă complexă și riguroasă asupra modului în care arta vestimentară se afirmă ca domeniu distinct, continuu adaptat și reinterpretat, consolidând identitatea culturală durabilă și vizibilitatea internațională.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza este alcătuită din introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, adnotări în două limbi, dicționar de termeni specifici artei vestimentare, bibliografie cu 610 de titluri și șapte anexe ce includ 238 de figuri și 10 tabele. Volumul total al lucrării este de 397 de pagini, dintre care 159 de pagini reprezintă textul de bază.

SINTEZA CAPITOLELOR

Introducerea prezintă actualitatea temei, stabilește limitele cronologice și geografice, scopul și obiectivele cercetării, precum și cadrul teoretico-metodologic aplicat. Tot aici sunt expuse semnificația teoretică, valoarea aplicativă și direcțiile de implementare a rezultatelor științifice.

În **Capitolul 1, Cadrul teoretic al lucrării. teorii, concepte, idei aplicate în domeniul cercetării artei vestimentare**, sunt examinate și sistematizate, în conformitate cu obiectul și problema cercetării, ideile, conceptele, principiile și teoriile cu privire la arta vestimentară în Republica Moldova, suportul teoretic și gradul de investigare a domeniului. Primul capitol

¹⁹ PANOFSKY, E. *Meaning in the Visual Arts*. Chicago: University of Chicago Press, 1983. 384 p.

²⁰ ROCACIUC, V. *Metode de bază și aplicarea lor în cercetarea artelor plastice (1940-1990)*. In: Anuar științific: muzică, teatru, arte plastice, 2009, nr. 1-2(8-9), p. 163-166.

²¹ Ibidem, p. 165.

fundamentează teoretic cercetarea prin sistematizarea conceptelor, teoriilor și principiilor relevante din domeniul artei vestimentare. Demersul se sprijină pe un cadru interdisciplinar, la intersecția dintre etnografie, antropologie, istoria artei, semiotică și studii culturale. Sunt clarificate noțiuni-cheie precum *artă*, *vestimentație*, *design vestimentar*, *modă*, *stil*, *costum*, *port popular*, *simbol*, *ornament și cromatică ș.a.*, în vederea construirii unui vocabular științific riguros aplicat cercetării fenomenului vestimentar.

În subcapitolul 1.1. ***Suportul teoretic și gradul de investigare a domeniului*** este prezentată baza teoretică și sursele cercetării. Studiul se sprijină pe un corpus bibliografic vast și interdisciplinar, incluzând lucrările fundamentale ale unor teoreticieni ai modei și semioticii (R. Barthes²², E. Wilson²³, V. Steele²⁴, L. Svendsen²⁵, C. Breward, C. Evans²⁶ ș.a.), precum și contribuții ale cercetătorilor din Republica Moldova (A. M. Zevina, Kir D. Rodnin²⁷, V. Zelenciuc, N. Kalașnikova²⁸, V. Buzilă²⁹, E. Postolachi³⁰, M. Ciocanu³¹, L. Condraticova³², N. Procop, V. Negru, L. Sârbu, M. Cercașin³³, E. Reabenchî,³⁴ ș.a.) și spațiul românesc (A. Nanu³⁵, G. Onoiu³⁶, M. Bătcă³⁷, S. Ciubotaru, I. H. Ciubotaru³⁸ ș.a.). Aceste surse se înscriu într-o serie amplă de repere esențiale pentru analiza evoluției artei vestimentare, a simbolurilor și a cromaticii

²² BARTHES, Roland. *The Fashion System*. 351 p.

²³ WILSON, E. *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2003. 328 p.

²⁴ STEELE, V. *The Berg Companion to Fashion*. Oxford: Berg Publishers, 2010, 814 p.

²⁵ SVENDSEN, L. *Fashion: A Philosophy*. Publisher: Reaktion Books, 2006. 188 p.

²⁶ BREWARD, C., EVANS, C. *Fashion and Modernity*. Oxford: Berg, 2005. 232 p.

²⁷ ЗЕВИНА, А., РОДНИН К. *Изобразительное искусство Молдавии*. Кишинёв: Картя молдовеняскэ, 1965. 217 c.

²⁸ ZELENCIUC, V., KALAȘNIKOVA, N. *Vestimentația populației orășenești din Moldova /sec. XV-XIX/*. Ch.: Știința, 1993. 126 p.

²⁹ BUZILĂ, V. *Creatori, purtători și admiratori ai costumului tradițional în secolul al XXI-lea*. Chișinău: Epigraf, 2023, p. 109, 145, 177.

³⁰ POSTOLACHI, E. *Țesutul popular moldovenesc (sec. XIX – înc. sec. XX)*. Chișinău: Știința, 1987. 207 p.

³¹ CIOCANU, M. *Portul popular – meșteșug și artă*. În: Cartea etnografului. Colecții muzeale, obiceiuri și tradiții populare. Chișinău: Cartdidact, 2019, p. 154-220.

³² CONDRATICOVA, L. *Arta metalelor: portrete de creație ale bijuteriilor și meșterilor de artă decorativă (a doua jumătate a secolului al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea)*. Iași: Doxologia, 2021. 286 p. 319 p. CONDRATICOVA, L. *Școala autohtonă de giuvaiergerie: nume necunoscute și pe nedrept pierdute*. In: Chișinău: Cultura promovării imaginii orașului, Chișinău: 2023, pp. 332-339.

³³ PROCOP, N., NEGRU, V., SÂRBU, L., CERCAȘIN, M. *Terminologia vestimentară. Dicționar ilustrat roman-englez*. Chișinău: IPC, 2019 140 p.

³⁴ REABENCHI, E. *Influența tehnologiilor moderne asupra creării formei costumului istoric stilizat*. Chișinău: CEP UPSC, 2025. 40 p. REABENCHI, E. *Ilustrația de modă în Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2025. 111 p.

³⁵ NANU, A. *Arta pe om. Look-ul si intelesul semnelor vestimentare*. București: Editura COMPANIA, 2001. 206 p.

³⁶ NANU, A. *Vezi? Comunicarea prin imagine*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2011. 327 p.

³⁷ ONOIU, G. *Istorie și modernitate în portul popular din Moldova și Țara Românească*. Craiova: Editura universitară, 2011. 300 p.

³⁸ BĂTCĂ, M. *Însemn și simbolul în vestimentația țărănească*. București: Nemira Publishing House, 1997. 176 p.

³⁸ CIUBOTARU, S., CIUBOTARU, I. H. *Portul popular din Moldova*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2023. 607 p. CIUBOTARU, S., CIUBOTARU, I. H. *Țesături și broderii decorative din Moldova*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2024.

tradiționale, precum și pentru înțelegerea transformărilor generate de globalizare și de noile tehnologii. Materialele documentare includ acte normative, arhive muzeale, cataloage de expoziții și colecții private, constituind o bază solidă pentru interpretarea interdisciplinară a fenomenului vestimentar din Republica Moldova.

1.2. Metodologia cercetării evoluției artei vestimentare. Studiul aplică o abordare complexă și interdisciplinară, care reunește *metode istorice, axiologice, iconografice și iconologice, imagologice, tipologice, hermeneutice, semiologice și naratologice*, completate de analize *istorico-comparative, formal-stilistice, de sinteză și sistematizare*. Cercetarea se sprijină pe interpretarea surselor documentare – arhive, cataloage muzeale, lucrări teoretice, presa de epocă – și pe date obținute prin interviuri cu artiști plastici, designeri și specialiști în domeniul vestimentar. *Observația participativă și cercetarea empirică* au oferit posibilitatea investigării directe a colecțiilor vestimentare contemporane, pieselor de port popular și a proceselor de creație, completate de *metoda interviului și experimentul participativ*.

Metodele istorice și analitice au permis reconstituirea etapelor evolutive ale artei vestimentare din Republica Moldova, de la formele tradiționale până la expresiile contemporane, în timp ce analiza *iconografică și iconologică*³⁹, teoretizată de A. Warburg⁴⁰ și E. Panofsky⁴¹, a fost esențială pentru descifrarea simbolurilor și valorilor identitare ale costumului popular, evidențiate în studiile lui N. Dunăre⁴², S. Șaranuța⁴³, L. Moisei⁴⁴ ș.a.

Cercetarea integrează și dimensiuni antropologice – culturală, lingvistică, fizică și arheologică – fundamentate pe teoriile clasice ale lui Cl. Lévi-Strauss⁴⁵ și T. Parsons⁴⁶, care explică interdependența dintre schimbările sociale și evoluția artei vestimentare. Această perspectivă antropologică este completată de sociologia modei (P. Aspers, Fr. Godart⁴⁷), care abordează fenomenul vestimentar ca sistem social și cultural. Analiza comparativă și interculturală, utilizată de J. Peacock⁴⁸ în studiile sale, permite, în cazul nostru, plasarea patrimoniului vestimentar din

³⁹ ROCACIUC, V. *Artele plastice din Republica Moldova în contextul sociocultural al anilor 1940-2000*. Chișinău: Bons Offices SRL, 2011, p. 163.

⁴⁰ WARBURG, A. *The Renewal of Pagan Antiquity: Contributions to the Cultural History of the European Renaissance*. Los Angeles: Getty Research Institute, 1999. 873 p.

⁴¹ PANOFSKY, E. *Meaning in the Visual Arts*. 384 p.

⁴² DUNĂRE, N., *Ornamentica tradițională comparată*. București: Editura Meridiane, 1979. 159 p.

⁴³ ȘARANUȚA, S. *Ornamente populare moldovenești*. Ch.: Timpul, 1985. 231 p.

⁴⁴ MOISEI, L. *Ornamentul: fenomen artistico-estetic. (Viziuni ontologice și estetice asupra ornamenticii Țesăturilor tradiționale)*. Chișinău: Pontos, 2017, 271 p.

⁴⁵ LEVI-STRAUSS, Cl. *Le regard éloigné/ Privirea îndepărtată*. Paris: PLON, 1983. 398 p.

⁴⁶ PARSONS, T. *The Theory of Human Behavior in its Individual and Social Aspects*. In: *The American Sociologist*, 1996, vol. 27, nr. 4, p. 13–23.

⁴⁷ ASPERS, P., GODART, Fr. *Sociology of Fashion: Order and Change*. In: *Annual Review of Sociology*, vol. 39, Palo Alto (CA): Annual Reviews, 2013, pp. 171–192.

⁴⁸ PEACOCK, J. *The Chronicle of Western Costume: From the Ancient World to the Late Twentieth Century*. London: Thames & Hudson, 2003. 224 p.

Republica Moldova în context european și global, identificând similitudini și diferențe față de alte tradiții.

Metodele iconografice și etnografice au fost aplicate direct în cadrul șezătorilor și atelierelor de creație (de exemplu, *Șezătoarea Basarabia*), documentând tehnici de broderie, simboluri cromatice și procese comunitare de transmitere a tradițiilor. *Cercetarea-acțiune*, cu accent pe experimentarea tehnicilor tradiționale în design contemporan, a facilitat reconstituirea unor piese de port popular și evaluarea impactului lor în contexte expoziționale și educaționale.

Întregul demers metodologic s-a bazat pe principii teoretico-științifice – *funcționalism, structuralism, obiectivitate, umanism, evoluționism social și cultural* – care asigură coerența interpretării fenomenului vestimentar și permit tipologizarea pieselor tradiționale și istorice din Republica Moldova. Această strategie complexă a oferit o viziune de ansamblu asupra evoluției artei vestimentare, valorificând patrimoniul cultural ca resursă pentru creația contemporană și pentru consolidarea identității vizuale naționale în context internațional.

Concluziile la Capitolul 1. Fundamentele teoretice și metodologice au fost elaborate prin valorificarea contribuțiilor existente și adaptarea lor la obiectivele cercetării. Astfel, fenomenul artei vestimentare este înțeles în complexitatea sa – expresie artistică, culturală și identitară –, analizat într-un cadru interdisciplinar care integrează perspective istorice, sociale, culturale, etnografice, estetice și tehnologice. Vestimentația se dovedește atât funcțională, cât și un sistem de semne și valori cu rol în definirea identității individuale și colective.

Metodologia aplicată a vizat analiza și comparația istorică (nivel pre-iconografic) pentru a reconstitui etapele de dezvoltare ale domeniului pre- și postindependență, completată prin contextualizare europeană și globală. Metodele etnografice au permis investigarea bogăției portului tradițional, a codurilor simbolice și a mecanismelor de transmitere culturală. Analiza iconologică și semiotică a tratat vestimentația ca expresie a mentalului colectiv și a spiritului timpului, relevând modul în care tradițiile sunt resemnificate prin limbajele designului contemporan.

Încadrarea teoretică a beneficiat de un sistem metodologic complex, care a evidențiat atât prioritățile științifice consacrate, cât și lacunele de cercetare, în special lipsa unor studii privind recontextualizarea tradiției și impactul noilor tendințe artistice și tehnologice. Această constatare justifică actualitatea și relevanța științifică a demersului, orientat spre consolidarea unei perspective integrate asupra fenomenului vestimentar, în care trecutul, prezentul și viitorul se articulează într-un dialog creativ și critic.

În **capitolul 2, Dezvoltarea artei vestimentare**, este analizată evoluția istorică a vestimentației din Republica Moldova printr-un ansamblu complex de metode științifice –

axiologice, tipologice, hermeneutice, semiotice, istorico-comparative și empirice – fundamentate pe surse documentare, interviuri și observație directă. Această bază metodologică susține subcapitolul 2.1. *Moștenirea culturală între tradiție și aluviuni culturale: de la întemeierea Moldovei până la obținerea independenței Republicii Moldova*, care aprofundează evoluția stilistică și influențele culturale asupra costumului de pe teritoriul pruto-nistean, evidențiind interdependența dintre schimbările sociale, economice și politice și expresiile artistice și simbolice ale vestimentației. În acest cadru, a fost interpretată evoluția artei vestimentare din Republica Moldova printr-o periodizare coerentă, de la formarea Statului Moldovenesc, prin diverse aluviuni culturale, trecând prin impactul estetic al regimului sovietic, până la deschiderea către tendințele internaționale.

Primele forme vestimentare din spațiul pruto-nistean, influențate de Bizanț și ulterior de contactele otomane și occidentale, au dobândit în Evul Mediu rolul de mijloc de afirmare politică și socială, fiind purtătoare atât de statut, cât și de simboluri identitare. În secolele XVII–XVIII costumul ilustrează o estetică duală, unde tradiția rurală se împletește cu rafinamentul elitelor urbane expuse influențelor orientale și occidentale. După 1830, moda se aliniază tot mai accentuat standardelor europene, iar în perioada modernă și interbelică vestimentația reflectă sobrietatea generată de războaie, urmată de suplețea și confortul propus de modernitatea occidentală.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, regimul sovietic a impus controlul asupra vieții culturale, inclusiv în sfera vestimentară, orientând-o spre uniformizare și conformism ideologic. Totuși, în anii 1950 arta vestimentară din RSS Moldovenească oscila între directivele oficiale și ecurile discrete ale eleganței occidentale. Fondarea Casei de Modă din Chișinău (1954) a marcat o etapă centrală în diseminarea tendințelor și formarea gustului estetic, contribuind la conturarea unei estetici proprii, dar controlate. Extinderea producției de masă a coexistat cu atelierele de croitorie și activitatea modistelor, care urmăreau îndeaproape revistele sovietice și modelele europene.

Anii 1960 aduc croieli mai simple și funcționale, sub influența *dezghețului hrușciovist* și a tendințelor filtrate prin estetica sovietică, iar în anii 1970 moda oscilează între uniformizare și deschideri internaționale, vizibile în imprimeuri moderne și în artele textile, unde creatoare precum M. Saka-Răcilă și L. Boico-Ceban valorificau tradiția populară. În anii 1980, stagnarea politică a generat o tensiune creativă, favorizând sinteze între simbolurile tradiționale și estetica realismului socialist. Activitatea acestei generații de artiști a sprijinit consolidarea catedrelor de arte textile și pregătirea unei noi identități vestimentare.

Odată cu *perestroika*, arta vestimentară din RSSM a intrat într-un proces de redefinire, orientat către profesionalizare și racordare la tendințele internaționale. *Uniunea Artiștilor Plastici*

(UAP) și-a reafirmat rolul de liant cultural, stimulând manifestări expoziționale și facilitând dialogul cu spațiul european. În acest context, înființarea *Uniunii Designerilor din Republica Moldova* la 20 februarie 1988 a reprezentat un moment definitoriu pentru consolidarea industriei vestimentare și afirmarea tinerilor creatori.

În subcapitolul 2.2, intitulat *Tendențe care definesc arta vestimentară în Republica Moldova: creativitate, reconstrucție identitară, modernizare și inovare artistică*, este analizată perioada de după proclamarea Independenței Republicii Moldova, la 27 august 1991, care marchează începutul unui proces amplu de reconstrucție identitară și de transformare a culturii vizuale. Mișcarea de renaștere națională din anii '80 – caracterizată prin revenirea la grafia latină și valorizarea patrimoniului cultural autohton – a pregătit terenul pentru apariția unei noi paradigme estetice. În acest context, arta vestimentară, anterior dominată de canoanele realismului socialist, s-a reorientat către explorarea artei tradiționale și integrarea acesteia într-un limbaj contemporan.

Primul deceniu post-sovietic se caracterizează printr-o ruptură față de modelele impuse în perioada sovietică și printr-o căutare intensă a expresiilor identitare proprii. Artiștii plastici și designerii vestimentari explorează elementele tradiționale, integrându-le în siluete minimaliste și croieli moderne. Expozițiile Uniunii Artiștilor Plastici din anii '90 reflectă această tendință de hibridizare între tradiție și inovație.

În această perioadă ia amploare *învățăământul artistic*: AMTAP, UTM, ULIM și UPS „Ion Creangă” înființează și dezvoltă programe dedicate designului vestimentar și artelor textile, formând prima generație de creatori autohtoni cu pregătire interdisciplinară. Din rândurile lor se afirmă nume precum Ecaterina Ajder, Angela Doina-Bezuchchi, Violeta Dodon-Buga, Ala Lupu-Leancă ș.a., care activează simultan ca designeri și pedagogi, conturând primele direcții coerente în designul vestimentar de autor.

Estetica anilor '90 se aliniază treptat cu tendințele globale – *grunge, boho, influențe sportive și minimalism* – filtrate prin realitățile locale. Lipsa infrastructurii industriale și a pieței de distribuție determină o modă de atelier și piese unicate create manual. Revistele occidentale (*Vogue, L'Officiel, Harper's Bazaar, Cosmopolitan* ș.a.) și apariția televiziunii prin cablu permit comunicarea cu fenomenul *fashion internațional*.

Anii 2000 marchează maturizarea scenei vestimentare autohtone și consolidarea infrastructurii educaționale și expoziționale. UAP și Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” organizează *bienale, saloane și expoziții-concurs* care legitimează designul vestimentar ca formă de artă decorativă. În paralel, apar ateliere independente și branduri de autor fondate de absolvenți ai noilor programe universitare, care abordează colecții conceptuale și tematice. Participarea la

evenimente internaționale (*Art Podium, Black Sea Latex, tabere de creație*) creează punți cu designul vestimentar din Europa Centrală și de Est.

Deceniul 2010–2020 marchează o explozie a pluralismului stilistic și consolidarea designului vestimentar ca formă de artă interdisciplinară. *Expozițiile UAP, Saloanele Moldovei și Bienalele Internaționale de Artă Decorativă* oferă spații de validare artistică, în timp ce platforme precum *Moldova Fashion Days, Moldova Fashion Expo, Moldovan Brands Runway* ș.a. promovează designul autohton în contexte naționale și internaționale.

Un element definitoriu al acestei perioade este ascensiunea *designului sustenabil* și producția etică. Proiecte precum *InnSpirECO* demonstrează potențialul activist al modei în raport cu criza ecologică. Apar totodată branduri specializate în accesorii artisanale – *Pearl Code, Marin Elle, Sașa Sesame* – care valorifică meșteșugurile locale în forme contemporane.

Digitalizarea schimbă radical modul de creare și prezentare a colecțiilor: social media, portofoliile online și evenimentele hibride permit accesarea rapidă a publicului internațional și democratizează vizibilitatea designerilor din țară. Ultimii ani, marcați de pandemie, crize geopolitice și accelerarea digitală, determină o reconfigurare profundă a artei vestimentare. Prioritățile se mută spre confort, funcționalitate și *responsabilitate ecologică*: materiale biodegradabile, layering, colecții capsulă cu durată extinsă de viață etc. Platformele creative: *ARTCOR, ZIPHOUSE, MFD, MBR* ș.a. funcționează ca incubatoare de talent, conectând designul autohton la circuitele europene și internaționale. Totodată, inițiative precum *dininima.md* sprijină producția locală și facilitează exportul brandurilor autohtone.

În subcapitolul 2.3. ***Rolul educației și al platformelor culturale în formarea designerilor*** este prezentată evoluția artei vestimentare în Republica Moldova după 1991, care este inseparabilă de dezvoltarea instituțiilor educaționale și a platformelor culturale care au sprijinit formarea designerilor. Începând cu anii '90, apariția programelor dedicate designului vestimentar în învățământul universitar și preuniversitar a creat premisele profesionalizării domeniului și integrării acestuia în circuitul internațional. Introducerea, în 1993, a specialității *Design vestimentar* în *Nomenclatorul specializărilor* pentru învățământul superior a marcat un moment decisiv în afirmarea acestei discipline ca domeniu autonom, cu impact estetic și economic.

Instituții precum Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Colegiul de Arte „A. Plămădeală”, Colegiul Tehnologic din Chișinău ș.a. au format specialiști în arte textile și vestimentare, integrați ulterior în industria creativă.

În Republica Moldova, formarea în design vestimentar a debutat la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, odată cu înființarea (1993–1994) Catedrei de Design Vestimentar sub

conducerea Ecaterinei Pavlovschi, devenită ulterior parte a Departamentului Design (2017). Profesorii Nadejda Barbăroșie, Valentina Armaș, Ludmila Pleșco și Svetlana Sudacevschi au format primele generații de creatori recunoscuți pe plan internațional. La scurt timp, Universitatea Tehnică a Moldovei a creat (1995) Catedra de Design Vestimentar Industrial, axată pe tehnologia confecțiilor, extinsă cu programe de master (1999) și specializări textile (2009).

În 1999, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a lansat specializarea *Design vestimentar*, iar din 2005 Universitatea Liberă Internațională din Moldova a adăugat programe de design interior și vestimentar.

Lansat în 2017, *ZIPHOUSE Fashion Innovation Hub* funcționează ca centru educațional și tehnologic dedicat inovației și sustenabilității în modă, oferă acces la echipamente moderne, mentorat internațional și ateliere interdisciplinare (*NextGENERATION*, *Zero Waste Workshops*). *ARTCOR – Centrul Industriilor Creative* (2019) extinde această rețea, conectând educația artistică cu mediul antreprenorial și industria creativă. *Art Podium* a fost un reper istoric al modei moldovenești, pornit de Valentina Radcenko și funcționând ca rampă de lansare pentru tinerii designeri. *Moldova Fashion Days* și *Moldovan Brands Runway* promovează branduri autohtone și colecții conceptuale, oferind un cadru de dialog între designeri, producători și public. În același registru, competițiile internaționale – *Pecherski Kashtany* (Kiev), *Feeric Fashion Week* (Sibiu) și *Transylvania Fashion Festival* (Cluj-Napoca) ș.a. – au integrat arta vestimentară din Republica Moldova în circuitele europene, favorizând schimburile culturale și vizibilitatea globală. Unul dintre seria evenimentelor anuale a instituțiilor de învățământ artistic este *Univer Art Fashion* al UPS „Ion Creangă”, care oferă absolvenților ocazia de a-și prezenta colecțiile în fața profesioniștilor și publicului larg.

În ultimele două decenii, designerii din Republica Moldova au ieșit demn pe scena internațională, participând la evenimente precum *Paris Fashion Week*, *Strasbourg Fashion Week*, *Romanian Design Week*, *Vie Fashion Week* (Dubai) ș.a. Această evoluție se datorează interacțiunii dintre educația academică, platformele culturale și sprijinul instituțional. Sinergia acestor factori a generat o scenă vestimentară dinamică, conectată la tendințele globale, dar fidelă valorilor locale.

Rezultatele cercetării au demonstrat că instituțiile educaționale și platformele culturale au avut un rol decisiv atât în formarea generațiilor de creatori, cât și în afirmarea tinerelor talente, contribuind la evoluția artei vestimentare din Republica Moldova prin profesionalizarea domeniului și deschiderea acestuia către circuitul internațional. Studiul a evidențiat impactul major al universităților, colegiilor de profil și școlilor vocaționale în formarea abilităților tehnice și artistice necesare industriei, precum și importanța platformelor culturale și educaționale, care au

sprijinit promovarea tinerilor designeri, facilitând accesul lor pe piețele internaționale și reinterpretarea costumului tradițional într-o manieră inovatoare.

Subcapitolul 2.4, intitulat ***Impactul globalizării și perspective de dezvoltare în designul vestimentar autohton***, evidențiază că globalizarea a reconfigurat arta vestimentară din Republica Moldova în plan estetic, simbolic și mediatic, trecând de la canonul ideologic sovietic la o libertate creativă capabilă să dialogheze cu limbajele internaționale ale modei. După 1991, deschiderea cultural-tehnologică și noile media au amplificat circulația transnațională a imaginilor și conceptelor, permițând artei vestimentare autohtone să-și redefinească identitatea vizuală și să se afirme pe scene și platforme globale (*Vie Fashion Week, Vie International Awards, Emirates Fashion Week, Dare Social Fashion Show, Tiffany's Fashion Week Paris, Paris Fashion Week, Romanian Design Week, Feeric Fashion Week ș.a.*). Pentru a evidenția modul în care evoluțiile mediatice au influențat percepția și promovarea artei vestimentare în contextul globalizării, a fost realizată o analiză a tranziției de la mass-media tradițională la noile media și a conexiunilor dintre designul vestimentar și artele audiovizuale.

Transformarea decisivă a luat start în anii '90, dar apariția noilor media: *YouTube* (2005) și rețelele de socializare precum *Facebook* și *Instagram* au democratizat promovarea și au permis comunicarea directă dintre creatori și public. Convergența mediatică a condus la colaborări între designul vestimentar și artele audiovizuale. În acest context, vestimentația a devenit un vehicul narativ și simbolic, capabil să transmită mesaje identitare și ideologice. Astfel, moda se aliniază conceptului formulat de sociologi precum Patrik Aspers și Frédéric Godart, care o definesc ca „proces neplanificat de schimbare recurentă”⁴⁹, flexibil și receptiv la influențele globale.

Accesul la piața internațională a generat un fenomen de hibridizare estetică: designerii moldoveni și branduri, cu *vectorul (1) orientat spre provocările internaționale din segmentul dinamic, conectat la tendințele globale*, precum *Evgheni Hudorjcov, Altezza by L. Storojuc, Barbara Collection, O'Blanc, Diosa, Nicole Storm, Sekana, Lilia Ceaicovschi sau Șotropa* ilustrează această sinteză, combinând croieli minimaliste și practici sustenabile. În paralel, creatori consacrați precum *Kasandruța, Valentina Vidrașcu, Alina Bradu, Etnopera, Florii, Rodica Nicov, Irina Madan ș.a.* conform *vectorului (2) orientat spre simbioza stilului etno și integrarea rafinamentului local în exigențe internaționale*, promovează reinterpretarea elementelor tradiționale în contexte internaționale. Analiza colecțiilor a demonstrat că, în unele cazuri, se practică schimbarea vectorului, precum în cazul brandului *EHO by Evgheni Hudorjcov*, care, în

⁴⁹ ASPERS, P., GODART, Fr., *Sociology of Fashion: Order and Change*, pp. 171–192;

colecția *INITIO*, a combinat influențele locale și internaționale strategic pentru a sublinia o identitate vestimentară cu rădăcini profunde, dar deschisă lumii.

Expoziții precum *Modă și stil de viață în secolul XX* (MNIM, 2023), defilările *MBR*, *MFD* etc. arată cum patrimoniul vestimentar devine sursă actuală de inspirație, iar, pe fondul tendințelor globale, sustenabilitatea se impune drept principiu-cheie: branduri emergente precum *Sasha Sesame* sau *Dori Lys* valorifică fibre naturale, reciclarea creativă și *upcycling-ul*, transformând creația autohtonă într-un manifest estetic și etic.

Studiul a demonstrat că perspectivele de dezvoltare ale domeniului depind de patru axe convergente: consolidarea identității vestimentare prin valorizarea patrimoniului cultural; digitalizarea proceselor; integrarea criteriilor de sustenabilitate; conectarea inteligentă la piața internațională prin rețele regionale, platforme curatoriale și parteneriate educaționale. Pe această bază, designul vestimentar autohton își poate ocupa o nișă competitivă: autorat contemporan cu memorie culturală, produs etic, estetic coerent și relevant global.

Concluziile capitolului al doilea. Abordarea interdisciplinară a permis periodizarea evoluției artei vestimentare din Republica Moldova, de la influențele bizantine și orientale medievale, prin occidentalizarea secolului al XIX-lea și estetica uniformizatoare sovietică, până la deschiderea spre tendințele internaționale după 1991. Această moștenire pluristratificată a stat la baza unei identități vestimentare reînnoite, vizibilă în schimbările de croi, materiale și principii estetice.

După proclamarea independenței, renașterea culturală a stimulat apariția instituțiilor specializate și a platformelor culturale, care au format noi generații de designeri și au creat spații de dialog interdisciplinar. Globalizarea și noile media, formând un *ecosistem digital*, au remodelat procesul creativ, democratizând promovarea și favorizând integrarea practicilor sustenabile. Moda autohtonă s-a maturizat prin integrarea digitalizării, a colaborărilor internaționale și a sustenabilității, afirmându-se pe scena globală.

Dezvoltarea viitoare depinde de consolidarea unei elite artistice, adoptarea inovațiilor tehnologice și promovarea sustenabilității, într-un dialog constant între tradiție și modernitate. Reinterpretarea simbolurilor tradiționale într-un limbaj contemporan, susținută de instituțiile educaționale și culturale, asigură formarea unei identități vizuale autohtone competitive la nivel internațional. În acest context, vectorul dinamic, orientat spre provocările globale, domină scena, dar este completat de reinterpretarea etno-contemporană și de valorificarea patrimoniului tradițional, care conferă domeniului autenticitate și continuitate.

Capitolul 3, Patrimoniul vestimentar ca sursă de inspirație: valori artistice și reinterpretări contemporane, debutează cu subcapitolul 3.1, dedicat *analizei sinergiei dintre*

tradiție și inovație în arta vestimentară modernă. Al doilea vector (etno) și al treilea (tradițional) pun accent pe originalitatea artei vestimentare naționale, printr-un conservatorism cultural ce garantează autenticitatea și identitatea în cadrul diversității. De la formele arhaice ale portului popular până la creațiile contemporane, această artă se definește ca un proces diacronic, modelat de contexte istorice, sociale și estetice. Portul popular, nucleu al evoluției, nu este doar expresia unor epoci trecute, ci un sistem complex de tipare, structuri ornamentale, simboluri și funcții sociale, care au fundamentat continuitatea și adaptabilitatea stilistică a vestimentației autohtone.

Arta vestimentară tradițională românească, apreciată pentru forța vizuală și simbolismul său, a inspirat atât mari pictori, cât și creatori de modă, de la Henri Matisse (*La blouse roumaine*, 1940) la Yves Saint Laurent, Jean Paul Gaultier, Kenzo, Max Mara ș.a., devenind un reper de patrimoniu universal.

Cămașa cu alțiță, inclusă în patrimoniul UNESCO în 2022, a fost readusă în prim-plan de festivaluri și cercetări etnografice, iar vizibilitatea digitală a transformat-o într-un simbol viu al identității și o sursă inepuizabilă pentru designul vestimentar contemporan. Evoluția cămășilor tradiționale este prezentată în lucrare prin schimbările formelor, liniilor croiului și ale decorului.

Alături de *cămașă*, piese precum *fota*, *catrința* sau *acoperitoarele de cap* completează complexitatea costumului tradițional. Aceste elemente, purtate în contexte rituale și sociale diverse, oferă modele tipologice valoroase pentru designul contemporan. Studiul meșteșugurilor textile tradiționale – *arta țesutului*, *arta acului*, *arta croșetării*, *arta pielăritului* ș.a. – furnizează resurse tehnice și estetice pentru creațiile actuale, favorizând un dialog între patrimoniul arhaic și tendințele internaționale.

Portul popular bărbătesc din spațiul pruto-nistorean, cu rădăcini traco-ilire, se remarcă prin continuitatea unui croi auster, dar încărcat de semnificații. *Cămașa albă*, *ițarii*, *bundițe*, *pieptare*, *cojoace* alcătuiesc un cod vestimentar arhaic, atestat încă din Antichitate, care combină funcționalitatea cu o estetică profundă. Simplitatea structurală și simbolismul acestor piese oferă designerilor contemporani un vocabular vizual autentic, ușor de adaptat la materiale sustenabile și linii arhitecturale actuale.

Acoperământul capului femeilor s-a format ca structură în Evul Mediu și avea mai multe straturi. La bărbați acoperitoarele capului prezentate prin *glugă*, *căciula de cârlan*, *pălăria din fibre vegetale* și *din pâslă* – au avut rol utilitar, identitar și ceremonial, fiind revalorizate recent în colecții conceptuale sau în spectacole scenice. Simbolistica lor, corelată cu statutul social și ritmurile vieții comunitare, oferă designerilor contemporani un repertoriu bogat de forme și materiale pentru reinterpretări stilistice.

Ansamblul portului popular include accesorii valoroase – *brâul, chimirul, traistele, desagile și năfrămițele* – realizate prin tehnici și materiale variate. Diverse podoabele menite să indice vârsta, statutul social, totodată și să îndeplinească funcții decorative și apotropaice. Prezente mai ales la ținutele de sărbătoare, bijuteriile tradiționale – *cununi, cercei, salbe, brățări, zgărđițe* – constituie un sistem vizual complex, format încă din perioada neolitică și rafinat sub influențe bizantine și orientale. Cercetările etnografice și arheologice atestă atât diversitatea formelor, cât și simbolistica lor, corelată cu etapa de viață și rolul ceremonial al purtătorului.

Încălțămintea tradițională, reprezentată emblematic de opinci, ilustrează simplitatea rafinată a designului arhaic și continuitatea identitară din Antichitate până astăzi.

Tehnicile tradiționale de confecționare constituie surse valoroase pentru reinterpretări contemporane, evidențiind potențialul creativ al portului popular. În ansamblu, portul tradițional constituie un repertoriu de tehnici tradiționale de confecționare, soluții ergonomice și simbolice, valorificabile în designul vestimentar contemporan, de la prêt-à-porter la colecții conceptuale. Rezultatele cercetării au evidențiat potențialul artistic al patrimoniului vestimentar din Republica Moldova, ca sursă bogată de inspirație pentru arta contemporană și moda actuală, oferind oportunități ample de recontextualizare. Reinterpretarea artistică a elementelor tradiționale permite păstrarea identității culturale, iar designerii autohtoni le integrează în tendințele internaționale, îmbinând autenticitatea cu inovația și generând un limbaj estetic recognoscibil. Totodată, această revalorizare sprijină conservarea patrimoniului și amplifică vizibilitatea artei vestimentare moldovenești pe plan internațional.

Subcapitolul 3.2, intitulat ***Fundamentarea artistică a reinterpretării portului popular*** demonstrează cum reinterpretarea artistică a portului popular din Republica Moldova pornește de la înțelegerea acestuia ca sistem coerent, în care *funcționalitatea, fiabilitatea și frumusețea – triada vitruviană* – se află într-un echilibru organic. Transferul acestei paradigme din arhitectură și design în domeniul vestimentar permite o lectură multidimensională a costumului tradițional: utilitatea orientează selecția materialelor și a croiului, fiabilitatea integrează structurile arhaice în tehnologii contemporane, iar frumusețea conferă legitimitate artistică și valoare simbolică ornamenticii populare.

Portul popular nu mai este privit doar ca artefact muzeal, ci ca patrimoniu viu, capabil să inspire creații vestimentare inovatoare și să regenereze identitatea culturală în context global. Reinterpretarea sa artistică se sprijină pe trei direcții fundamentale: *contextualizarea formală* – menținerea proporțiilor și stratificării canonice; *adaptarea materialelor și a croiului* la cerințele ergonomice și estetice actuale; *reconfigurarea motivelor decorative* prin tehnologii moderne, cu păstrarea încărcăturii lor simbolice. Aceste direcții transformă costumul tradițional într-un alfabet

estetic contemporan, capabil să răspundă exigențelor sustenabilității și sensibilităților vizuale actuale.

În arta vestimentară contemporană din Republica Moldova, valorificarea patrimoniului nu implică reproducerea directă a formelor arhaice, ci reinterpretarea lor creativă. *Cămașa cu altiță, fota, brâul* sau *căciula* sunt transfigurate în siluete și materiale actualizate, păstrând însă logica compozițională și semnificația simbolică.

Ornamentica tradițională, alcătuită din motive geometrice stilizate, funcționează ca un veritabil alfabet vizual cu valențe protectoare și identitare. În designul contemporan, aceste motive sunt reinterpretate prin două direcții complementare, din care prima constă în stilizarea grafică și reconfigurarea modulară, care le adaptează la ritmurile vizuale ale esteticii actuale. A doua direcție se îndreaptă spre conservarea echilibrului simbolic consacrat, pentru a menține legătura cu semnificațiile transmise între generații. O reinterpretare responsabilă presupune, însă, o cunoaștere profundă a codurilor simbolice, astfel încât să se evite banalizarea decorativă și derivarea spre kitsch, asigurând un dialog autentic între patrimoniu și creația modernă. Paleta cromatică tradițională, menținută sau reconfigurată prin accente contemporane, oferă designerilor un limbaj expresiv coerent, ușor de adaptat la concepte vizuale moderne. Numeroși creatori din Republica Moldova ilustrează aceste direcții: Angela Doina Bezutchi (colecțiile *Iarna Elegie*, *Tradiții Populare*), *EHO* by Evgheni Hudorjcov (*INITIO*, prezentată la *Paris Fashion Week*), Alina Bradu (*Loconic*), *Coreli* by Corina Hamureac (*Origini*, *Legend of Moldova*), *Kasandruța* și *Valentina Vidrașcu*, care valorifică decorul și arhitectura portului popular în creații cu vizibilitate internațională. Tendința este susținută de apariția brandurilor etno-contemporane (*Etno Accent*, *Etnopera*, *Florii*), care transpun patrimoniul în segmentul prêt-à-porter și sustenabil.

Aceeași orientare se regăsește în demersurile designerilor din România și Ucraina – Lana Dumitru, Vita Kin, Lilia Poustovit –, care confirmă relevanța regională a dialogului dintre tradiție și design modern. Integrarea simbolisticii arhaice în colecții prezentate la evenimente internaționale demonstrează potențialul competitiv al patrimoniului textil est-european pe piața globală.

Materialele tradiționale – in, cânepă, lână, borangic – sunt reactualizate în contextul modei sustenabile. Fibrele naturale, cu proprietăți tactile și funcționale remarcabile, permit integrarea tehnicilor artizanale (arta țesutului, broderiei, croșetării, împâslire etc.) în procese creative moderne. Combinarea acestora cu materiale inovatoare sau reciclate generează contraste estetice și reafirmă legătura dintre patrimoniu și responsabilitate ecologică.

Acest vector artistic are implicații culturale și sociale majore: piesele inspirate din portul popular devin nu doar obiecte de modă, ci și vehicule ale memoriei colective, purtate în contexte

urbane sau ceremoniale ca declarații de identitate. Prin expoziții, festivaluri, șezători contemporane și colaborări între designeri și meșteri populari, patrimoniul vestimentar capătă vizibilitate și se reîntoarce în societate. *Rezultatele cercetării* au evidențiat revalorificarea patrimoniului tradițional în designul contemporan printr-o abordare artistică ce păstrează autenticitatea și o traduce într-un limbaj actual, susținută de inițiative culturale, ateliere de creație și platforme educaționale. Totuși, doar o parte dintre creatori explorează consecvent sinteza dintre tradiție și inovație, ceea ce arată un potențial încă insuficient valorificat pentru conturarea unei identități artistice distincte, cu șanse reale de afirmare internațională. Astfel, patrimoniul vestimentar al Republicii Moldova se dovedește nu doar martor al istoriei culturale, ci și catalizator pentru inovație și design sustenabil.

În subcapitolul 3.3. sunt analizate ***forme moderne de promovare a artei vestimentare (expoziții, festivaluri, ateliere de creație, șezători contemporane, platforme și proiecte culturale)***. În contextul evoluției artei vestimentare contemporane din Republica Moldova, expozițiile, atelierile de creație, șezătorile contemporane și platformele culturale au devenit instrumente esențiale pentru educația estetică și pentru valorizarea patrimoniului textil.

Evenimentele expoziționale din ultimul deceniu au conturat o perspectivă istorică și stilistică asupra evoluției artei vestimentare din Republica Moldova. Expoziția *Moda și stil în Chișinăul și Bucureștiul anilor '30* (MNIM, 2019) a prezentat convergențele culturale dintre cele două capitale românești în perioada interbelică, evidențiind rafinamentul formelor și influențele franceze și germane. Ulterior, expoziția *Modă și stil de viață în secolul XX* (MNIM, 2023) a propus o lectură cronologică asupra transformărilor vestimentației, de la estetica Art Deco la uniformizarea sovietică și pluralitatea post-sovietică, oferind designerilor repere pentru reinterpretări contemporane.

Expozițiile dedicate cămășii cu altiță – *Cămăși surori, simboluri vechi și noi* (MNEIN, 2023) sau *Cămașa cu altiță din Republica Moldova* (Muzeul de Artă din Piatra Neamț, 2023) – au consolidat rolul acestei piese ca simbol identitar comun spațiului româno-moldovenesc. Prin integrarea pieselor muzeale alături de creații contemporane, aceste evenimente au demonstrat vitalitatea meșteșugurilor tradiționale și capacitatea lor de adaptare în designul actual. În același registru se înscriu manifestările *Promotori ai identității și valorilor naționale* (MNIM, 2022) și *Mărturie a dragostei pentru port* (MNAM, 2025), care au propus dialoguri vizuale între patrimoniu, pictură modernă și creația vestimentară contemporană.

În ultimele decenii, *șezătorile contemporane* au revitalizat patrimoniul vestimentar tradițional din Republica Moldova, transformând vechea formă comunitară într-un cadru educativ și creativ adaptat societății moderne. Acestea funcționează ca spații de lucru colectiv și cercetare

participativă, unde se reconstituie modele de cămăși pe baza documentelor istorice, obiectelor de muzeu și mărturiilor orale, contribuind la salvagardarea unui patrimoniu imaterial de valoare națională. Un exemplu emblematic este *Șezătoarea Basarabia* (fondată în 2016), care a realizat zeci de cămăși cu altiță, incluse în albume, cărți și expoziții de referință, implicând participante în cercetarea tradițiilor din comunitățile de baștină. Prin colaborările interregionale și evenimente precum expozițiile dedicate Marii Uniri (*100 de cămăși basarabene salvate în contextul Marii Uniri*, martie 2019, *Șezătoarea Unirii*, organizată pe 2 decembrie 2023 la București, cu ocazia Zilei Naționale a României), șezătorile au creat punți culturale între România și Republica Moldova (*Șezătoarea Basarabia*, *Mândria Basarabiei*, *Șezătoare București*, *Vatra Satului*, *Țara Făgărașului*, *Boresele din Drăguș* ș.a), stimulând schimbul de experiență și transmiterea valorilor. Astfel, aceste comunități se afirmă ca forme sustenabile de revitalizare a tradiției, conectând generații și oferind surse de inspirație pentru moda contemporană, contribuind la integrarea patrimoniului vestimentar într-un discurs cultural actual și european.

Este important de subliniat că inițierea timpurie în valorile artei tradiționale reprezintă un factor esențial pentru conservarea și transmiterea patrimoniului cultural imaterial. Un exemplu relevant îl constituie Liceul Teoretic „Gheorghe Ghimpu” din s. Colonița, unde, sub îndrumarea subsemnatei, arta cămășii tradiționale a fost integrată în activitățile didactice ale orelor de Educație Tehnologică. Prin această disciplină, elevii sunt familiarizați cu semnificația ornamentelor din decorul vestimentar tradițional, croiul autentic, materialele utilizate, gama cromatică și tehnicile de lucru specifice.

Expozițiile universitare au oferit studenților prilejul de a experimenta reinterpretarea pieselor tradiționale și de a le contextualiza în discursuri estetice actuale. Masterclass-urile tematice, precum *Tehnici de cusut și semnele brodate* (Scientia – 2022, ULIM) sau *Confecționarea articolelor de podoabă din materiale ECO* (Noaptea Muzeelor, MNEIN, 2022), au promovat abordarea sustenabilă și au stimulat dialogul interdisciplinar între *arta decorativă* și *educație ecologică*.

Proiecte culturale precum *Măiestria*, au avut un rol determinant în popularizarea *cămășii cu altiță* la scară internațională. Prin expoziții organizate la Muzeul ASTRA (Sibiu), Muzeul Țăranului Român (București), ONU (Viena) sau Muzeul Costumului (Lisabona), platforma a creat punți între comunitățile din România, Republica Moldova și diaspora. Evenimentele organizate sub egida *Măiestria* – precum *IA – Rădăcini spre infinit* (Chișinău, 2024) – au propus concepte expoziționale inovatoare, combinând patrimoniul cu tehnologii digitale.

În aceeași direcție se înscriu festivalurile *Ia Mania* (Holercani), *Ziua Internațională a Iei* și *Ziua Națională a Portului Popular*, care au devenit repere în calendarul cultural al Republicii

Moldova. Aceste manifestări susțin vectorul etno și tradițional, promovează dialogul dintre meșteșugari, designeri și public, încurajând reinterpretarea creativă a simbolurilor arhaice în modă contemporană și consolidând vizibilitatea internațională a patrimoniului vestimentar moldovenesc. Rezultatele cercetării arată că evoluția artei vestimentare este susținută de expoziții, șezători contemporane și platforme culturale, care facilitează transmiterea tradițiilor și conectează portul popular la designul modern. Aceste inițiative au devenit puncte de referință pentru revalorizarea patrimoniului textil și au oferit acces la resurse și expertiză specializată, stimulând inovația și vizibilitatea creațiilor autohtone.

Concluziile capitolului 3. În creația vestimentară contemporană, tradiția și inovația se întâlnesc prin recontextualizarea patrimoniului ca resursă plastică și conceptuală. Elemente precum ritmurile, proporțiile, cromatică și ornamentica sunt traduse în limbaje moderne, evitând imitația și transformându-se în gramatică vizuală capabilă să susțină narațiuni actuale despre identitate și timp. Tehnologiile digitale și materialele ecologice extind câmpul creativ, oferind prototipare rapidă și soluții sustenabile, unde etica materialului devine parte a esteticii.

Reinterpretarea portului popular pornește de la o analiză morfologică și semantică a croiului, structurii și simbolurilor, transformând motivele tradiționale în operatori de compoziție. Responsabilitatea artistică presupune selecția sustenabilă a materialelor și valorizarea tehnicilor tradiționale ca procedee de compoziție, nu simple meșteșuguri. În acest cadru, costumul popular devine un alfabet vizual flexibil, integrabil în estetici variate – de la minimalism la conceptual couture – oferind reguli, nu limite.

Ecosistemul format din expoziții, ateliere, șezători și platforme culturale asigură circuitul cercetare–producție–prezentare–validare–difuzare. Muzeele și spațiile alternative devin surse de documentare și experiment, iar podiumul și mediul digital oferă vizibilitate și validare critică. Programele educaționale și șezătorile contemporane asigură continuitatea intergenerațională, transformând patrimoniul într-o sursă vie pentru creația actuală.

Astfel, arta vestimentară din Republica Moldova evoluează printr-o sinteză între tradiție, globalizare și tehnologie. Patrimoniul oferă simboluri și gramatică formală, platformele culturale creează contextul de validare, iar inovația materială și digitală dau direcția. Din această convergență rezultă un discurs vestimentar autentic, sustenabil și competitiv internațional, unde vectorul etno și cel tradițional completează dinamica specificului autohton.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Urmare a studierii evoluției artei vestimentare din Republica Moldova abordată în complexitatea sa, am formulat **rezultate** ale cercetării care reies din realizarea scopului și obiectivelor asumate.

- A fost interpretată evoluția artei vestimentare din Republica Moldova stabilind o periodizare coerentă, de la formarea Statului Moldovenesc, prin diverse aluviuni culturale, trecând prin impactul estetic al regimului sovietic, până la deschiderea către tendințele internaționale, cu examinarea specială a ultimelor decenii.
- Studiul a evidențiat impactul semnificativ al instituțiilor educaționale în dezvoltarea industriei vestimentare din Republica Moldova, prin formarea generațiilor competitive de creatori și dezvoltarea abilităților tehnice și artistice necesare dezvoltării domeniului.
- Cercetarea a subliniat importanța platformelor culturale și educaționale în formarea și promovarea tinerelor talente din domeniul designului vestimentar. Aceste inițiative au facilitat accesul designerilor autohtoni pe piețele internaționale și au creat un spațiu de exprimare pentru reinterpretarea costumului tradițional într-o manieră artistică și inovatoare.
- Studiul a demonstrat că globalizarea și tendințele internaționale au remodelat designul vestimentar din Republica Moldova, favorizând integrarea conceptelor moderne și a tehnologiilor avansate, apariția unor direcții creative ce îmbină tradiția cu inovația și diversificarea colecțiilor. Participarea la expoziții și evenimente internaționale a facilitat schimbul de idei, accesul la piețe noi și creșterea vizibilității brandurilor autohtone pe scena globală.
- Analiza a evidențiat potențialul artistic al patrimoniului vestimentar tradițional, confirmând valoarea sa ca sursă de inspirație pentru arta contemporană și designul actual. Reinterpretarea elementelor tradiționale permite păstrarea identității culturale, iar integrarea lor în tendințele internaționale generează un limbaj estetic recognoscibil, ce combină autenticitatea cu inovația. Această revalorizare sprijină totodată conservarea patrimoniului și amplifică vizibilitatea internațională a artei vestimentare moldovenești.
- Revalorificarea patrimoniului tradițional în designul contemporan se realizează printr-o abordare artistică ce păstrează autenticitatea și o transpune într-un limbaj actual, sprijinită de inițiative culturale, ateliere și platforme educaționale. Totuși, doar o parte dintre creatori explorează consecvent sinteza tradiție–inovație, ceea ce arată un potențial încă insuficient valorificat pentru definirea unei identități distincte. Patrimoniul se dovedește astfel nu doar martor al istoriei culturale, ci și catalizator pentru inovație și design sustenabil.

- Cercetarea subliniază rolul expozițiilor, atelierelor, șezătorilor contemporane și al platformelor culturale în revalorizarea și promovarea patrimoniului vestimentar. Aceste inițiative au contribuit la păstrarea tradițiilor, transferul intergenerațional al meșteșugurilor și la crearea de punți între portul popular și designul modern, facilitând totodată accesul la resurse, inovație și vizibilitate internațională.

Cele trei sfere ale artei vestimentare din Republica Moldova:

1. *Vectorul internațional* – partea dinamică, promovată de majoritatea designerilor, care valorifică modele și principii comune scenei globale a modei.
2. *Vectorul etno* – orientat spre simbioza dintre reperele tradiționale și rafinamentul local, adaptat cerințelor internaționale, promovat de un grup mai restrâns de creatori.
3. *Vectorul tradițional* – axat pe valorificarea autentică a portului popular, susținut de școala națională de design și de creatori independenți.

Împreună, aceste direcții definesc un domeniu conectat la tendințele globale și la identitatea culturală, transformând tradiția într-un discurs plastic modern și sustenabil. Ele demonstrează capacitatea artei vestimentare din Republica Moldova de a integra inovația globală, de a menține un dialog cu tradiția și de a valorifica resursele comunitare, afirmându-se ca reper identitar și resursă artistică și economică, cu vizibilitate internațională.

Recomandările cercetării urmăresc consolidarea identității culturale, optimizarea proceselor de creație și stimularea inovației în designul vestimentar.

- Dezvoltarea unei strategii naționale pentru sprijinirea tinerilor designeri și a inițiativelor sustenabile, prin mentorat, burse, parteneriate și stimulente pentru *upcycling*, *slow fashion* și materiale ecologice.
- Facilitarea participării la evenimente internaționale pentru schimb de experiențe și creșterea competitivității brandurilor autohtone.
- Digitalizarea patrimoniului vestimentar printr-o platformă dedicată arhivării și documentării pieselor tradiționale.
- Stimularea cercetării și educației prin integrarea etnografiei textile și a istoriei modei în curricula universitară, precum și prin colaborări cu muzee și ateliere.
- Crearea unui Centru Național de Design și Inovație Vestimentară pentru coordonarea inițiativelor și promovarea colecțiilor inovatoare inspirate din tradiție.
- Implementarea proiectelor educaționale pentru promovarea tradițiilor, prin ateliere și șezători dedicate tinerilor.

- Dezvoltarea colaborărilor regionale și internaționale pentru schimb de bune practici și tehnologii moderne. Sprijinirea designerilor locali care valorifică tradiția, prin platforme de promovare, subvenții și granturi competitive.

Pe baza concluziilor și a recomandărilor expuse, se propun următoarele **direcții viitoare de cercetare:**

- Explorarea impactului tehnologiilor moderne și a materialelor inteligente în creațiile vestimentare autohtone.
- Studierea influenței noilor tehnologii în protecția și digitalizarea patrimoniului textil.
- Analizarea tendințelor de sustenabilitate și *upcycling* în designul vestimentar din Republica Moldova.
- Evaluarea potențialului de dezvoltare a unor piețe internaționale pentru brandurile vestimentare din Republica Moldova.

Problema științifică importantă soluționată constă în determinarea structurii tripartite a artei vestimentare din Republica Moldova, examinarea multiplană, în evoluție, a fenomenului ei, prin raportare la contextul designului vestimentar contemporan. Au fost identificați exponenții principali, vectorii și conținuturile fiecăreia dintre acestea. Au fost stabilite direcțiile de creație capabile să genereze o identitate vizuală vestimentară remarcabilă și competitivă pe scena artistică internațională.

Rezultatele cercetării demonstrează că, deși majoritatea designerilor autohtoni își aliniază creațiile la tendințele internaționale, există un nucleu activ de creatori care explorează calitățile artistice ale portului popular și le integrează în concepte estetice actuale. Aceștia contribuie atât la păstrarea și revitalizarea identității culturale, cât și la creșterea vizibilității internaționale a artei vestimentare din Republica Moldova. Cercetarea evidențiază, totodată, necesitatea unui cadru interpretativ și a unor metodologii adecvate pentru adaptarea elementelor tradiționale la noile paradigme estetice și tehnologice. Acest cadru susține un discurs artistic coerent, bazat pe autenticitate, continuitate și inovație. Un rol esențial în acest proces revine instituțiilor de învățământ artistic și platformelor culturale, care oferă suport teoretic și practică aplicată noilor generații de designeri. Programele educaționale și atelierele de creație facilitează transmiterea meșteșugurilor tradiționale, înțelegerea simbolisticii vestimentare și integrarea lor în designul vestimentar contemporan. Totodată, evoluția artei vestimentare reflectă tranziția de la paradigmele sovietice la reafirmarea identității, susținută de tehnologii și schimburi internaționale. Evenimentele și platformele au consolidat creativitatea locală și internaționalizarea brandurilor, demonstrând necesitatea unei strategii sustenabile care să îmbine patrimoniul cu inovația pentru afirmarea domeniului pe scena globală.

BIBLIOGRAFIE

1. BÂTCĂ, M. *Însemn și simbolul în vestimentația țărănească*. București: Nemira, 1997. 176 p.
2. BRUSTUREANU, C. *Repere estetice în vestimentație*. Iași: Artes. 2012. 145 p. ISBN 978-606-547-086-6.
3. BUJOREAN, T. *Coordonate ale dezvoltării costumului popular din Basarabia și RSS Moldovenească*. Teză de doctor în istorie. Specialitatea 612. 01 – Etnologie. Chișinău, 2025. 252 p. C.Z.U.: 391:394.21(478) (043.2).
4. BUZILĂ, V. *Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic*. Chișinău: Reclama SA, 2011. 160 p. ISBN 978-9975-10-560-6.
5. BUZILĂ, V. *Creatori, purtători și admiratori ai costumului tradițional în secolul al XXI-lea*. Chișinău: Epigraf, 2023. 264 p. ISBN 978-9975-60-483-3.
6. CERCAȘIN, M. *Ansamblul vestimentar nupțial din Basarabia și RSS Moldovenească: aspecte etno-istorice*. Teză de doctorat. Chișinău, 2025. C.Z.U.: 392.51(478) (043.2)
7. CIOCANU, M. *Portul popular – meșteșug și artă*. În: Cartea etnografului. Chișinău: Cartdidact, 2019, pp. 154-220. ISBN 978-9975-33-543-0
8. CIUBOTARU, S., CIUBOTARU, I. H. *Portul popular din Moldova*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2023. 607 p. ISBN 978-606-714-755-1.
9. CIUBOTARU, S., CIUBOTARU, I. H. *Țesături și broderii decorative din Moldova*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2024. ISBN: 978-606-714-836-7.
10. CONDRATICOVA, L. *Arta metalelor: portrete de creație ale bijutierilor și meșterilor de artă decorativă*. Iași: Doxologia, 2021. 286 p. ISBN 978-606-9746-59-2.
11. CONDRATICOVA, L. *Școala autohtonă de giuvaiergerie: nume necunoscute și pe nedrept pierdute*. În: Dialogica, revista de studii culturale și literatură, 2023, nr. 1, p. 55-62. ISSN 2587-3695. DOI: <https://doi.org/10.59295/DIA.2023.1.07>.
12. CURTEZA, A. *Design vestimentar: Noțiuni fundamentale*. Iași: Performantica, 2003. 272 p. ISBN 973-7994-13-2.
13. DUNĂRE, N. *Ornamentica tradițională comparată*. București: Meridiane, 1979. 159 p.
14. MOISEI, L. *Ornamentul: fenomen artistico-estetic*. Chișinău: Pontos, 2017. 271 p. ISBN 978-9975-519-05-2.
15. NANU, A. *Arta pe om. Look-ul și înțelesul semnelor vestimentare*. București: Compania, 2001. 206 p. ISBN 973-8119-12-X.
16. NANU, A. *Artă, stil, costum*. București: Noi Media Print, 2008. 306 p. ISBN 978-973-7959-75-1.

17. NANU, A. *Vezi? Comunicarea prin imagine*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2011. 327 p. ISBN 978-606-31-0481-7.
18. ONOIU, G. *Istorie și modernitate în portul popular din Moldova și Țara Românească*. Craiova: Editura Universitară, 2011. 300 p. ISBN 978-606-14-0210-6.
19. OROS, C. *Pagini din istoria costumului*. Cluj-Napoca: Dacia, 1998. 280 p.
20. POSTOLACHI, E. *Țesutul popular moldovenesc (sec. XIX – înc. sec. XX)*. Chișinău: Știința, 1987. 207 p.
21. PROCOP, N., NEGRU, V., SÂRBU, L., CERCAȘIN, M. *Terminologia vestimentară. Dicționar ilustrat roman-englez*. Chișinău: IPC, 2019. 140 p. ISBN 978-9975-3374-0-3.
22. REABENCHI, E. *Influența tehnologiilor moderne asupra creării formei costumului istoric stilizat*. Chișinău: CEP UPSC, 2025. 40 p. ISBN 978-9975-48-235-6.
23. REABENCHI, E. *Ilustrația de modă în Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2025. 111 p. ISBN 978-9976-86-874-7.
24. ROCACIUC, V. *Metode de bază și aplicarea lor în cercetarea artelor plastice (1940-1990)*. În: Anuar științific: muzică, teatru, arte plastice, 2009, nr. 1-2(8-9), p. 163-166. ISSN 1857-2251.
25. ROCACIUC, V. *Artele plastice din Republica Moldova în contextul sociocultural al anilor 1940-2000*. Chișinău: Bons Offices, 2011. 163 p. ISBN 978-9975-80-458-5.
26. SPÎNU, C. *Arta decorativă din RSS Moldovenească: anii 1944-1991*. Chișinău: Epigraf, 1999. 560 p. ISBN 978-9975-60-315-7.
27. SPÎNU, C. *Arta decorativă din Republica Moldova*. Chișinău: Epigraf, 2023. 488 p. ISBN 978-9975-60-527-4.
28. ȘARANUȚA, S. *Ornamente populare moldovenești*. Chișinău: Timpul, 1985. 231 p.
29. TOCARCIUC, Al. *Tradiții și inovații în arta textilelor din Moldova*. Teză de doctorat. UPS „Ion Creangă”, 2024. 325 p. (C.Z.U.: 39(=135.1):745.52(478) (043.2))
30. ZELENCIUC, V.; KALAȘNIKOVA, N. *Vestimentația populației orășenești din Moldova (sec. XV-XIX)*. Chișinău: Știința, 1993. 126 p.

În alte limbi

În engleză:

31. ASPERS, P., GODART, Fr. *Sociology of Fashion: Order and Change*. In: Annual Review of Sociology, vol. 39, 2013, pp. 171-192. DOI: 10.1146/annurev-soc-071811-145526.
32. BARTHES, R. *The Fashion System*. Los Angeles: University of California Press, 1990. 351 p. ISBN 978-0-520-07177-3.

33. BLACK, S. *The Sustainable Fashion Handbook*. London: Thames & Hudson, 2012. 352 p. ISBN 978-1-906908-22-5.
 34. BREWARD, C., EVANS, C. *Fashion and Modernity*. Oxford: Berg, 2005. 232 p. ISBN 978-1-84520-061-6.
 35. CRAIK, J. *Fashion: The Key Concepts*. Oxford: Berg, 2009. 379 p. ISBN 978-1-84520-452-5.
 36. ENTWISTLE, J. *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. 2nd ed. Cambridge: Polity Press, 2015. 247 p. ISBN 978-0-7456-4938-2.
 37. FLETCHER, K. *Sustainable Fashion and Textiles: Design Journeys*. London: Routledge, 2014. 288 p. ISBN 9780415644563.
 38. HORȘIA, O., PETRESCU, P. *Artistic Handicrafts in Romania*. București: Uniunea Centrală a Cooperativelor Mestesugaresti. 1972, 200 p.
 39. PANOFSKY, E. *Meaning in the Visual Arts*. Chicago: University of Chicago Press, 1983. 384 p.
 40. PARSONS, T. *The Theory of Human Behavior in its Individual and Social Aspects*. In: *The American Sociologist*, 1996, vol. 27, nr. 4, pp. 13-23.
 41. PEACOCK, J. *The Chronicle of Western Costume: From the Ancient World to the Late Twentieth Century*. London: Thames & Hudson, 2003. 224 p. ISBN 0-500-51151-5.
 42. STEELE, V. *Paris Fashion: A Cultural History*. Oxford: Berg, 1998. 327 p. ISBN 978-1-85973-973-0.
 43. STEELE, V. *The Berg Companion to Fashion*. Oxford: Berg, 2010. 814 p. ISBN 978-1-350-10408-2.
 44. SVENDSEN, L. *Fashion: A Philosophy*. London: Reaktion Books, 2006. 188 p. ISBN 978-1-86189-291-1.
 45. WARBURG, A. *The Renewal of Pagan Antiquity: Contributions to the Cultural History of the European Renaissance*. Los Angeles: Getty Research Institute, 1999. 873 p. ISBN 978-0-89236-537-1.
 46. WILSON, E. *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2003. 328 p. ISBN 978-0-8135-3333-9.
- În franceză:**
47. LÉVI-STRAUSS, C. *Le regard éloigné / Privirea îndepărtată*. Paris: Plon, 1983. 398 p.
- În rusă:**
48. ЗЕВИНА, А., РОДНИН К. *Изобразительное искусство Молдавии*. Кишинёв: Картя молдовеняскэ, 1965. 217 с.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI

Manuale:

1. ТВЕРДОХЛЕБ, А., ПЛАТОН, Л. ШАРАГОВ, И. и др. Перевод с румынского: ТОКАРЧУК, А., ТАРАНЕНКО, А., **БЫЗГУ, Т.** и др. *Технологическое воспитание: Учебник для 8-го класса* (Educație tehnologică: Manual pentru clasa a VIII-a). Chișinău: Epigraf, 2024, 168 с. ISBN 978-9975-60-558-8.
2. ТВЕРДОХЛЕБ, А., ШАРАГОВ, И., ПЛАТОН, Л. и др. Перевод с румынского: РАЙЛЯН, А., **БЫЗГУ, Т.** и др. *Технологическое воспитание: Учебник для 9-го класса* (Educație tehnologică: Manual pentru clasa a IX-a). Chișinău: Epigraf, 2024, 256 с. ISBN 978-9975-60-560-1.

Articole în reviste științifice recenzate (naționale/ internaționale):

3. BÎZGU, T. *Realitățile timpului: plagiatul portului popular în designul vestimentar. Realities of Time: Plagiarism of Folk Costume in Clothing Design.* În: Intellectus - revistă de proprietate intelectuală, știință și educație, 2021, nr. 3-4, p. 60-65. ISSN 1857-0496. **Categoria C.**
4. BÎZGU, T. *Teoria și metodele de predare a artei cămășii tradiționale cu „altiță” în cadrul specialității Design vestimentar.* În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, 2022, nr. 1 (42), p. 129-133. E-ISSN 2345-1831. **Categoria B.**
5. BÎZGU, T. *O experiență inedită: studierea și confecționarea căciulii tradiționale la orele de educație tehnologică.* În: Akademos. Revistă de știință, inovare, cultură și artă, 2022, nr. 1 (64), p. 119-124. ISSN 1857-0461 E-ISSN 2587-3687. **Categoria B.**
6. BÎZGU, T. *Arta vestimentară pe teritoriul Moldovei istorice în timpul lui Alexandru cel Bun.* În revista: Intertext, ULIM, 2022, nr. 1, p. 127-134. ISSN 1857-3711. **Categoria B.**
7. BÎZGU, T. *Шляхи відродження традиційної чоловічої сорочки в Молдові./ Ways to revival the traditional men's shirt in Moldova.* In: Індустрія моди/ Fashion industry, 2022, nr. 3-4, p. 41-52. ISSN: 2706-5898. **Categoria B.**
8. BÎZGU, T. *Bondița – componentă a portului tradițional și sursă de inspirație.* În: Revista de Etnologie și Culturologie, 2022, vol. XXXI, p.129-133. E-ISSN: 2537-6152. **Categoria A (SCOPUS).**
9. BÎZGU, T. *Iconic symbols in the decor of traditional vests from the collection of the National Museum of Ethnography and Natural History of the Republic of Moldova.* In: Art and design, 2022, nr.2 (18), p. 9-18. ISSN: 2617-0272. **Categoria B.**

Articole în materiale ale conferințelor științifice (naționale/ internaționale):

10. BÎZGU, T. *Specificitatea etnică în domeniul designului vestimentar ca subiect de cercetare științifică*. În: Materialele forului științific internațional: Educație. Știință. Cultură. Gzhel, 2019, p. 41-43. УДК 378, 745 М 34.
11. BÎZGU, T. *Символика молдавского орнамента в искусстве одежды*. В: Материалах Международного научного форума обучающихся: Молодежь в науке и творчестве, Гжель, 2019, p. 131-132. УДК 378, 745 М 34.
12. BÎZGU, T. *Исследование традиционного молдавского костюма как важный источник вдохновения для создания современных коллекций одежды*. В: Материалах Международной научно-практической конференции: Традиции и новации в изобразительном, декоративно-прикладном искусстве и дизайне. Гжель. 2020, p. 32-34. УДК 378, 745 М 34.
13. BÎZGU, T. *Многообразие источников необходимых для исследований в области истории одежды прошедших столетий*. В: Материалах XXX Международной научно-практической конференции: Научный форум: Филология, искусствоведение и культурология. М., 2019, p. 66-70. ISSN 2542-1271.
14. BÎZGU, T. *The cultural heritage of prehistoric civilizations as an important source for scientific research in the field of the development of clothing art in Moldova*. În: Materialele Conferinței Științifico-Practice Internaționale, ediția - XXXII, Forumul științific: Filologie, istoria artei și studii culturale. M.: ICNO, 2020, nr. 1 (32), p. 11-18. ISSN 2542-1271.
15. BÎZGU, T. *Монументальная живопись православных храмов Молдовы и Румынии как важнейший научный источник для исследования искусства одежды в эпоху правления молдавского господаря Стефана Великого*. В: Материалах Научно-Практической Конференции: Актуальные проблемы монументального искусства. СПб.: ФГБОУВО, 2020, p. 503-510. ISBN 978-5-7937-1837-0.
16. BÎZGU, T. *Особенности кроя и композиции декора молдавской женской национальной рубахи «ия»*. В: Материалах Международной научно-практической конференции: Изобразительное, декоративно-прикладное искусство и дизайн: традиции и современность. Гжель: ГГУ, 2020, vol. II, p. 27-28. УДК 378, 745 М 34.
17. BÎZGU, T. *Studiul costumului de curte feminin din Moldova în a doua jumătate a secolului XV prin cercetarea vestimentației soțiilor lui Ștefan cel Mare*. În: Materiale Conferinței Științifice Internaționale: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Chișinău: UPS Ion Creangă, 2020, vol. 3, p. 104-113. ISBN 978-9975-46-452-9.

18. BÎZGU, T. *Enigma sărbătorilor calendaristice în Moldova transmisă prin masca și costumul folcloric*. În: Materialele Simpozionului Național: Studii Culturale dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului, Ediția a 2-a, vol.2, 24 septembrie 2021, p. 154-160. ISBN: 978-9975-52-213-7.
19. BÎZGU, T. *Искусство костюма и маски в молдавском фольклоре*. В: Материалах X Всероссийской научно-практической конференции: Диалоги о культуре и искусстве. Пермь, 2020, vol. 3, p. 8-15. ISBN 978-5-91201-363-8.
20. BÎZGU, T. *Magia mesajului simbolic al ornamentelor pe cămașa cu altiță*. În: Materialele Conferinței Tehnico-Științifice a Studenților, Masteranzilor și Doctoranzilor. Chișinău: Tehnica-UTM, 2021, vol. 2, p. 402- 405. ISBN 978-9975-45-701-9.
21. BÎZGU, T. *Роль традиций, инноваций и народного творчества в современном образовании (на примере преподавания искусства вышивки)*. В: Материалах Международной научно-практической конференции: Педагогика и психология в практике современного образования. Гжель: ГГУ, 2021, vol. 3, p. 39-40. УДК 37 М 34.
22. BÎZGU, T. *Блузка ия – важный источник вдохновения в искусстве и дизайне*. В: Материалах III Международной Научно-Практической Конференции: Актуальные Проблемы Современного Дизайна. Київ: КНУТД, 2021, vol. 1, p.112-115. ISBN 978-617-7506-78-1.
23. BÎZGU, T. *Arta vestimentară din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea – începutul secolului XX*. În: Materialele Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference: Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects. Tallinn, 2021, p. 211-222. ISBN 978-5-7983-4322-5.
24. BÎZGU, T. *Particularități stilistice ale iei tradiționale românești*. În: Rezumatele International Scientific Symposium: Interferences, Tendencies and Cultural Identities in the Contemporary Artistic Context. Muntenegru, Budva, 2021, p. 26. ISBN 978-9975-56-919-4.
25. BÎZGU, T. *Vestimentația dacică ca origine a dezvoltării portului tradițional din Moldova*. În: Materialele the 9th International Scientific and Practical Conference: Challenges in Science of Nowadays. Washington, USA, 2021, p. 327-336. ISBN 979-1-293-10109-3.
26. BÎZGU, T. *The role of tradition, innovation and folk art in modern education (on the example of teaching Japanese textile art kimono, kinusaiga and Moldavian folk art)*. In: the 9-th International Scientific and Practical Conference: Scientific Horizon in the Context of social Crises. Tokyo, 2021, p. 64-68. ISBN 978-4-272-00922-0.
27. BÎZGU, T. *Современные возможности для возрождения, сохранения и передачи молодому поколению богатства народного искусства*. În: Materialele XI Всероссийская

- научно-практическая конференция: Диалоги о культуре и искусстве. Пермь, 2021, vol. II, p. 233-238. ISBN 978-5-91201-406-2.
28. BÎZGU, T. *Color and ornamental symbolism in the museum collection of vests*. În: The IV-th International Scientific and Practice Conference: Актуальні проблеми сучасного дизайну, Kiev, 2022, p. 9-10. ISBN 978-617-7506-98-9.
29. BÎZGU, T. *Arta vestelor tradiționale – valorificarea tezaurului*. În: Materialele Conferința științifică internațională cu genericul: Învățământul artistic – dimensiuni culturale. Chișinău: AMTAP, 15 aprilie 2022, p. 152-156. ISBN 978-9975-84-176-4.
- Rezumate la conferințe științifice (naționale/ internaționale):**
30. BÎZGU, T. *Enigma sărbătorilor calendaristice în Moldova transmisă prin masca și costumul popular*. În: Rezumate ale comunicărilor ale Simpozionului Național de Studii Culturale dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului, Ediția a 2-a, Chișinău: Biblioteca Municipală "B. P. Hasdeu", 2020. p. 55. ISBN 978-9975-134-31-6.
31. BÎZGU, T. *Diversitatea surselor pentru promovarea artei cămășii cu altiță – o piesă importantă a Patrimoniului Cultural*. În: Rezumatele Conferinței științifice internaționale: Valorificarea patrimoniului etnocultural în cercetare și educație. Ediția a 5-a. Chișinău: IPC, 2020. p. 23. ISBN 978-9975-52-222-9.
32. BÎZGU, T. *Realizările și perspectivele de dezvoltare ale artei vestimentare din Republica Moldova*. În: Rezumatele Conferinței Științifice Naționale: Valentina Rusu-Ciobanu – 100 de ani de la naștere. Chișinău: IPC, 2020, p. 8. ISBN 978-9975-52-224-3.
33. BÎZGU, T. *Valorificarea artei populare a Republicii Moldova în sistemul modern de educație*. În: Rezumatele Conferinței Științifice naționale cu participare internațională: Valorificarea Patrimoniului Etnocultural în Cercetare și Educație. Ediția a VI-a. Chișinău: UNU, 2020, p. 12. ISBN 978-9975-3513-9-3.
34. BÎZGU, T. *Experiența didactică cu impact educațional complex – orele de educație tehnologică, consacrate portului popular*. În: Rezumatele Conferinței științifice naționale: Portul Popular – Expresie a Istoriei și Culturii Neamului. Chișinău: IPC, 2022, Ediția a II-a, p. 19. ISBN 978-9975-84-162-7.
35. BÎZGU, T. *Cămășile tradiționale din Republica Moldova ca parte valoroasă a patrimoniului etnografic și expresie a spiritualității neamului*. În: Rezumate ale comunicărilor ale Simpozionului Național de Studii Culturale dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului, Ediția a IV-a, Chișinău, 28 septembrie 2022, p. 46-47. ISBN 978-9975-84-165-8.

ADNOTARE
la teza de doctor în arte „Evoluția artei vestimentare în Republica Moldova”,
elaborată de Bîzgu Tatiana,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău, 2025.
Specialitatea: 651.01 – Teoria și istoria artelor plastice

Structura tezei. Lucrarea este alcătuită din introducere, trei capitole, adnotări în două limbi, concluzii și recomandări, bibliografie cu 610 titluri, glosar al termenilor utilizați în arta vestimentară, 7 anexe, 238 figuri, 10 tabele și 159 pagini de text de bază. Rezultatele cercetării au fost diseminate în 35 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: artă vestimentară, patrimoniu vestimentar, costum, modă, design contemporan, creativitate, croi, simbolism, accesorii, podoabe, broderie.

Domeniul de studiu: arte vizuale (651.01 – Teoria și istoria artelor plastice).

Scopul lucrării constă în investigarea, dintr-o perspectivă interdisciplinară, a parcursului de dezvoltare a artei vestimentare din Republica Moldova și în determinarea specificului, amplitudinii și resorturilor sale creative, pentru a releva tendințele care au configurat-o și care o proiectează în continuare.

Obiectivele prezentei cercetări reies din scopul asumat și constau în: periodizarea evoluției artei vestimentare, pentru a stabili constantele și variabilele care i-au asigurat procesualitate în timp; evaluarea formal-stilistică a pieselor de referință, pentru a demonstra modalitățile și capacitatea artistică a creatorilor; analiza formelor consacrate și celor mai noi, care stimulează promovarea creativității artistice; determinarea rolului instituțiilor și al organizațiilor de profil în monitorizarea proceselor artistice în domeniu; relevarea impactului factorilor socioculturali, al tendințelor de globalizare și al tehnologiilor în formarea, afirmarea și performantizarea creatorilor autohtoni; punerea în valoare a resurselor culturale, prin care această artă capătă expresii artistice inconfundabile.

Problema științifică importantă soluționată constă în determinarea structurii tripartite (internațional, etno și tradițional) a artei vestimentare din Republica Moldova și în examinarea multiplană, în evoluție, a acestui fenomen, prin raportare la contextul designului vestimentar contemporan. Au fost identificați exponenții principali, vectorii și conținuturile fiecăreia dintre componente. De asemenea, au fost stabilite direcțiile de creație capabile să genereze o identitate vizuală vestimentară remarcabilă și competitivă pe scena artistică internațională.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în elaborarea primei sinteze academice consacrate evoluției artei vestimentare din Republica Moldova, analizată din perspectivă interdisciplinară și amplu contextualizată cultural, pentru a putea cuprinde vastitatea domeniului examinat. Sunt relevate mijloacele specifice prin care arta vestimentară operează în sistemele culturii, afirmându-se ca o artă autonomă, mereu adecvată esteticii timpului.

Semnificația teoretică. Conceptul funcționării structurii tripartite a artei vestimentare, determinarea specificului fiecărui vector și a interdependenței acestora au facilitat relevarea contribuțiilor la configurarea și îmbogățirea fenomenului artei vestimentare. Cercetarea își propune să consolideze fundamentul teoretic al domeniului prin utilizarea unei metodologii integrate, cu resorturi estetice, istorice și socioculturale, capabile să releve caracterul fenomenelor care alcătuiesc esența artei vestimentare și să coreleze evoluția artei locale, aflate în dialog cu direcțiile contemporane ale designului internațional. Interpretarea etapelor de dezvoltare, performare, transformare artistică și stilistică a vestimentației din Republica Moldova a prilejuit identificarea strânselor relații dintre diverse genuri de artă, precum și a rolului mijloacelor artistice vizuale consacrate în patrimoniul vestimentar tradițional, ca sursă inepuizabilă de inspirație pentru practicile artistice contemporane. Studiul evidențiază, totodată, necesitatea elaborării unui cadru interpretativ și a unor metodologii adecvate pentru adaptarea elementelor tradiționale la noile paradigme estetice și tehnologice, susținând astfel un discurs artistic bazat pe autenticitate, continuitate și inovație.

Valoarea aplicativă. Rezultatele cercetării sunt utile procesului educațional din instituțiile de învățământ cu profil artistic – preuniversitar și universitar – și sprijină activitatea specialiștilor din domeniu: istorici și critici de artă, etnografi, designeri vestimentari, scenografi, muzeografi, creatori independenți și colecționari. Studiul oferă o bază documentar-ilustrativă consistentă pentru potențialii utilizatori, fiind relevant atât pentru viitoarele cercetări în această direcție, cât și pentru elaborarea proiectelor curatoriale și a inițiativelor de creare, dezvoltare, conservare și promovare a patrimoniului vestimentar național.

Rezultatele cercetării demonstrează plinătatea artistică a fenomenului vestimentar la configurarea căruia contribuie trei vectori: 1) orientat spre provocările internaționale; 2) orientat spre simbioza stilului etno; 3) ancorat în valorificarea modelelor tradiționale. În acest fel, creațiile designerilor se adresează diferitelor segmente de consumatori din societate. Relațiile interdependente dintre cei trei vectori consolidează identitatea culturală și sporesc vizibilitatea internațională a artei vestimentare din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 33 de publicații științifice și de popularizare a științei, apărute în diverse reviste de specialitate și în materialele conferințelor din Republica Moldova, Ucraina, Estonia, Muntenegru, Japonia și SUA. Volumul total al publicațiilor depășește 12 coli de autor. Acestea au fost valorificate sub formă de cursuri și suporturi didactice, fiind utilizate inclusiv în procesul educațional universitar și preuniversitar.

ANNOTATION
To the thesis of Doctor in Arts
„The evolution of vestimentary art in Republic of Moldova”
Bîzgu Tatiana, Chişinău, 2025
Specialization: 651.01 – Theory and history of fine arts

Structure of the thesis. The thesis comprises an introduction, three chapters, abstracts in two languages, conclusions and recommendations, a bibliography of 610 titles, a glossary of vestimentary terms, seven appendices, 238 figures, 10 tables, and 159 pages of core text. The results of the research are presented in 35 scientific publications.

Keywords: fashion art, clothing heritage, costume, fashion, contemporary design, creativity, cut, symbolism, accessories, ornaments, embroidery.

Field of research: visual arts (651.01 - Theory and History of Fine Arts).

Goal of the thesis is to investigate, from an interdisciplinary perspective, the developmental trajectory of clothing art in the Republic of Moldova, to determine its specificity, scope, and creative mechanisms, in order to reveal the trends that have shaped it and continue to project its evolution.

The objectives of this research are: to periodize the evolution of clothing art in order to identify constants and variables that ensured its processuality; to conduct a formal-stylistic evaluation of reference pieces to demonstrate artistic capacity; to analyze both established and new forms that stimulate creativity; to determine the role of institutions and professional organizations in monitoring artistic processes; to reveal the impact of sociocultural factors, globalization, and technologies in shaping and affirming local creators; and to valorize cultural resources through which this art acquires unique expressions.

The main scientific problem solved lies in determining the tripartite structure of clothing (international, ethnic, and traditional) art in Moldova and examining the phenomenon diachronically in relation to contemporary fashion design. The principal exponents, vectors, and their contents were identified, and creative directions capable of generating a distinctive and competitive visual clothing identity on the international stage were outlined.

Scientific novelty and originality consist in elaborating the first academic synthesis dedicated to the evolution of clothing art in Moldova, analyzed from an interdisciplinary and cultural perspective, encompassing the field in its entirety. The research highlights the specific means by which clothing art functions within cultural systems, affirming itself as an autonomous art, always relevant to the aesthetics of its time.

The theoretical significance. The concept of the functioning of the tripartite structure of clothing art, the determination of the specificity of each vector and their interdependence facilitated the revelation of contributions to the shaping and enrichment of the clothing art phenomenon. The research aims to consolidate the theoretical foundation of the field by employing an integrated methodology with aesthetic, historical, and sociocultural mechanisms, together capable of revealing the nature of the phenomena that constitute the essence of clothing art, and of correlating the evolution of local art with contemporary directions of international design. The interpretation of the stages of development, performance, and artistic-stylistic transformation of clothing in the Republic of Moldova has led to the identification of close relationships between various art genres, and of the role of visual artistic means established in traditional clothing heritage as an inexhaustible source of inspiration for contemporary artistic practices. At the same time, the study emphasizes the necessity of elaborating an interpretative framework and suitable methodologies for adapting traditional elements to new aesthetic and technological paradigms, thus supporting an artistic discourse based on authenticity, continuity, and innovation.

The applicative value. The research results are useful in the educational process within artistic-profile institutions – pre-university and university – and support the activity of specialists in the field: art historians and critics, ethnographers, fashion designers, scenographers, museum curators, independent creators, and collectors. The study provides a consistent documentary and illustrative basis for potential users, including for future research in this direction, for the elaboration of curatorial projects, and for initiatives of creation, development, conservation, and promotion of the national clothing heritage.

The results of the research demonstrate the artistic fullness of the clothing phenomenon, shaped by three vectors: (1) oriented towards international challenges; (2) oriented towards the symbiosis of the ethno style; (3) anchored in the valorization of traditional models. In this way, designers' creations are addressed to different segments of society. The interdependent relationships among the three vectors consolidate cultural identity and enhance the international visibility of clothing art from the Republic of Moldova.

Implementation of scientific results. The research results have been reflected in 33 scientific and science-popularization publications, issued in various specialized journals and conference proceedings from the Republic of Moldova, Ukraine, Estonia, Montenegro, Japan, and the USA. The total volume of publications exceeds 12 author's sheets. They have also been capitalized on in the form of courses or teaching materials, including in the university and pre-university educational process.

BÎZGU TATIANA

**EVOLUȚIA ARTEI VESTIMENTARE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

651.01 – TEORIA ȘI ISTORIA ARTELOR PLASTICE

**REZUMATUL
tezei de doctor în arte**

Aprobat spre tipar: 06.10.2025
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.12

Formatul 60x90/16
Tirajul 50 ex.
Comanda Nr. 41

Tiparul executat la „PRINT-CARO” SRL
mun. Chișinău, str. Astronom Nicolae Donici, 14,
MD-2049, Republica Moldova